

Hallituksen esitys eduskunnalle
aikuiskoulutustuen,
ammattitutkintostipendin ja
vuorotteluvapaan lakkauttamista
koskevaksi lainsäädännöksi
(HE 8/2024 vp)

Talentia ei kannata ehdotettuja lainsäädäntömuutoksia

- Aikuiskoulutustukea ei rahoiteta valtion varoista, vaan työttömyysvakuutusmaksun kautta. Hallitus laskee kustannukseksi opintojen aikaisen poissaolon työelämästä, mutta ei sen aiheuttamia hyötyjä.
- Aikuiskoulutustukea tai vuorotteluvapaata ei tule lakkauttaa, mikäli halutaan ratkoa hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden saatavuutta uhkaavaa sote-henkilöstön vajetta.
 - Osaamisen kehittäminen on sosiaalialalla merkittävä pitovoimatekijä.
 - Koulutustarjonnan kohdentaminen ainoastaan nuorimpiin ikäluokkiin ei ratkaise esimerkiksi sosiaalityöntekijäpulaa.

Aikuiskoulutustuki Talentian jäsenten edustamilla aloilla

Matalapalkkaisilla naisvaltaisilla aloilla työvoiman saatavuuteen vastaamiseksi erilaiset taloudelliset tuet uuden osaamisen hankkimiseksi ovat keskeinen väline, sillä **arki ei salli lainalla opiskelua**. Kaikista aikuiskoulutustuen saajista 56 prosentilla on kotitaloudessa alaikäisiä lapsia.

Etlan vuoden 2021 tutkimuksen mukaan **aikuiskoulutustuen työllisyys- ja ansiovaikutukset** ovat suurimpia nimenomaan sosiaali- ja terveysalalla (myös korkea-asteella).

Talentian jäseninä olevat laillistetut ammattihenkilöt sosiaalityöntekijät, sosionomit, geronomit ja kuntoutuksen ohjaajat sekä varhaiskasvatuksen opettajat ja varhaiskasvatuksen sosionomit **ovat rahoittaneet aikuiskoulutustuella niin erilaista ammatillista muunto-, jatko- ja täydennyskoulutusta kuin ammatillisen kelpoisuuden sosiaali- ja kasvatustalojen eri tehtäviin tuottavia opintoja.**

Tutkintojen tasolla on huomattava, että **sosiaalialan sosionomeista noin joka viides** oli vuosina 2018–2021 **saanut valmistumista edeltävinä vuosina aikuiskoulutustukea**. Esimerkiksi opiskelu lähihoitajasta sosionomiksi.

Sosiaalialalla osaamisen kehittäminen ja lisäkouluttautuminen ovat merkittäviä alan pitovoimaan vaikuttavia tekijöitä

Haastamme hallituksen esityksen näkemyksen siitä, että aikuiskoulutustuen lakkauttamisella ei arvioida olevan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia työssä jaksamiseen ja työurien pituuteen.

- [Työllisyysrahaston vuoden 2023 tutkimus aikuiskoulutustuen koetuista vaikutuksista](#) toteaa, että enemmistö vastaajista koki kuormitusta nykyisessä työssään, pohti alan vaihtoa, koki tarvitsevansa korkeamman tutkinnon tai halusi kehittyä oma-aloitteisesti nykyisessä työssään.
- Talentian vuoden 2024 [Työolobarometrin](#) mukaan enemmistö sosiaali- ja kasvatusalalla työskentelevistä vastaajista (52 %) prosenttia uskoo oman alan työhyvinvoinnin ja työkyvyn näkymien olevan heikkenemässä.
- Talentian vuoden 2024 [Työolobarometrin](#) mukaan lähes kaksi kolmesta vastaajasta (n=1743) uskoo, että kouluttautuminen on avuksi heidän työhönsä asettamien tavoitteiden saavuttamisessa, ja siten lisäävän työn pitovoimaa.
- [Kevan julkisen alan työhyvinvointi 2022 tutkimus](#) kertoo henkisen kuormituksen kasvaneen erityisesti sosiaalialalla ja varhaiskasvatuksessa on. Samalla kokemus työkyvystä uhkaa heikentyä.
- **Aikuiskoulutustuen avulla voidaan tukea työkykyisyyttä, mahdollistaa uralla etenemistä tai uuteen tehtävään siirtymistä. Tämä puolestaan lisää työssä jaksamista sekä pidentää työuria.**

Työvoimapulaa ei ratkota ilman eri-ikäisiä osaajia

Haastamme hallituksen esityksessä esitetyn näkemyksen, jonka mukaan julkisen talouden hyöty koulutuksesta on keskimäärin sitä suurempi, mitä matalampi henkilön lähtökoulutustaso on ja mitä nuorempi henkilö on (Kauhanen & Virtanen 2022). Esimerkiksi sosiaalityön työvoimapulaan koulutustarjonnan kohdentaminen yksinomaan nuorimpiin ikäluokkiin ei tuo ratkaisua.

- Alaspesifi tuore suomalainen [tutkimus sosiaalityön opiskelijoiden urapreferensseistä](#) toteaa, että työvoimapulaan vastaamiseksi koulutusväyliä tulisi tarjota myös vanhemmille (> 46 vuotta) opiskelijoille, jotka preferoivat sosiaalityön osa-alueista nimenomaan [työvoimapulasta kärsivää asiakastyön sektoria](#). Vastaavia tuloksia on saatu myös ulkomaisissa tutkimuksissa.
- Vastavalmistuneiden riski uupua on suuri johtuen esimerkiksi työtehtävien määrästä ja työhön liittyvästä henkisestä kuormituksesta. Yli kolmannes vastavalmistuneista sosiaalityön maistereista pohtii alanvaihtoa ([Talentian vastavalmistuneiden urapolut selvitys 2023](#)).
- Esimerkki: Hyvinvointialueilla työskenteli syksyn 2023 aikana sosiaalityöntekijän tilapäisenä sijaisena yhteensä yli 500 henkilöä. Henkilöt ovat motivoituneita sosiaalityöntekijänä työskentelyyn, mutta heidän lisäkouluttautumiselle ei ole rakennetta.
- **Naisvaltaisilla työvoimapula-aloilla on investoitava eri-ikäisiin osaajiin.**

Johtopäätöksenä

- Aikuiskoulutustukea ei pidä lakkauttaa.
- Jos aikuiskoulutustuki kuitenkin lakkautetaan, on välttämätöntä luoda korvaava tukimuoto, joka vastaa sosiaali- ja kasvatustalouden korkeakoulutettujen osaamisen kehittämisen tarpeisiin työurien kestävyyttä ja työelämän tasa-arvoa samalla edistäen.
- Tuen tulee olla mahdollista käyttää osaamistason nostamiseen sekä erikoistavan osaamisen hankkimiseen.
- Huomioon on otettava myös kansallinen tavoite korkeakoulutettujen määrän lisäämisestä.
- Uuden tukimuodon tulee soveltua joustavasti erilaisiin elämäntilanteisiin ja -vaiheisiin, mikä edellä esitetyn perusteella lisää työvoiman saatavuutta.

